

T.C.
DANIŞTAY
ONUNCU DAİRE
Esas No : 2018/3428
Karar No : 2023/419

DAVACI : ...

VEKİL : Av....

DAVALILAR : 1- ... Bakanlı ı /...

(... Bakanlı ı)

VEKİL : Huk. Mü

2- ... Genel Müdürlü ü / ...

VEKİL : Av...., Av. ...

DAVANIN_KONUSU : Davacı tarafından, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı) Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün; havaalanlarına girişlerde Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalarla muafiyet tanınan kişiler haricindeki tüm kişilerin ve eşyalarının güvenlik kontrol noktalarında duyarlı kapı ve x-ray cihazının ikaz vermesi halinde, elle aranması gerektiği; hakim ve savcılarında güvenlik kontrolünden standartlara uygun biçimde geçmesinin uygun olacağına değerlendirildiği, diğer tüm yolcular gibi hakim, savcı, avukat vb. unvanlara sahip kişilerin arama/tarama yapılmasını istememeleri halinde uçuşa kabul edilmeyecekleri hususunda bilgilendirilmelerinin istenilmesine yönelik... tarih ve... sayılı "Hakim savcılarının taraması" konulu iktidarının "hakimler" bakımından iptali istenilmektedir.

DAVACININ İDDİALARI : Davacı tarafından; Anayasa'nın 140. maddesinde, hakim ve savcılarının, nitelikleri, atanmaları, hakları ve ödevlerinin, görevleri sırasında işledikleri suçlarından dolayı soruşturulması ve yargılanmalarına karar verilmesi ve diğer özelliklerinin, mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenleneceğinin hüküm altına alındığı, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 88. maddesinde, hakim ve savcılarının ağır ceza mahkemesinin görevlerine giren suçüstü halleri dışında üzerleri ve konutunun aranmayacağına öngörüldüğü, bu nedenle havaalanı gibi yerlerin önemine istinaden dahi olsa hakim ve savcılarının üzerlerinin aranmasının mümkün olmadığı, hakim ve savcının suç işlemesi halinde dahi kolluğun arama yetkisi sınırlı iken suçun işlenmesinin önlenmesi amacıyla üzerlerinin aranmasının hukuka aykırı olacağı, arama gibi temel hak ve hürriyete sınırlama getiren eylem ve iktidarın Anayasa'nın 13. maddesi gereğince kanunla düzenlenmesi gerektiği, 2013/2 sayılı Ankara Barosu Dergisi makalesinde, hakim ve savcılar için öngörülen arama yasağının, sadece hakim ve savcının görevinden doğan veya görevi sırasında işlendiği iddia olunan suç kapsamındaki, hakim ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kanunla yetkili kılınan yetkili mercinin yazılı emri dışında, havaalanı, alıveri merkezleri, emence yerleri ve diğer kamuya açık yerlerde hakim ve savcının üstü ve yanında taşıdığı ve yanın aranmayacağı, bunun istisnasının X-Ray, dedektör cihazlarından geçme zorunluluğu olduğu, tutukevi ve cezaevine

girmek isteyen hakim, savcı ve avukatların, vücuduna dokunulmaksızın ve üzerleri aranmaksızın denetleme cihazından geçmek zorunda oldukları, bu meslek grupları için bu uygulamaların keyfi ayrıcalık olmadığı, ta'ınan sıfatın ve icra edilen mesleğin özelliği, yargının ba'ımsızlığı, yani baskı altına alınmaması ve yargı görevinin en iyi şekilde icra edilmesi ile ilgili olduğu hususlarının belirtildiği, "Yargının Ba'ımsızlığı ve Tarafsızlığı" adlı ba'ka bir makalede, yargı erkinin, yasama ve yürütme erkleri karışısında i'levini tam olarak yerine getirilebilmesi, yargı ba'ımsızlığının sa'lanabilmesi için, hakimlerin ba'ımsız olması ve bazı güvencelerle donatılması gerektiği, hakimlik teminatı olarak nitelenen bu güvencelerin ve özel statütünün, hakimlerin kişisel yararları için değil, kamunun yararı ve çıkarına hizmet amacıyla öngörüldüğünün ifade edildiği, bu nedenlerle, arama/tarama i'leminin Anayasada yer alan hakimlik teminatı ilkesine aykırı olduğu, zira 2802 sayılı Kanun'un 88. maddesinde yer alan hakimler hakkındaki arama yasağının hakimlik teminatının bir uzantısı olduğu ve dava konusu düzenleyici i'lemin hukuka aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

DAVALILARIN SAVUNMALARI : Davalı ... Bakanlığı tarafından; **usul yönünden**, dava konusu i'lemin niteliği dikkate alındığında uyu mazlığın görüm ve çözümünde, ilk derece mahkemesi olarak yetkili idare mahkemesinin görevli olduğu, havacılık güvenliği ve e'itimleri konusunda düzenleme yapma yetkisinin Sivil Havacılık Genel Müdürlüğüne ait bulunması nedeniyle idarelerine husumet yöneltilmesinin yerinde olmadığı ve hasım mevkiinden çıkarılmaları gerektiği, dava konusu i'lemin iptal davasına konu olabilecek nitelikte kesin ve yürütülebilir bir i'lem olmadığı; davalı idareler tarafından, **esas yönünden, 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'nun "Yolcuların yükümlülükleri"** ba'lıklı 104. maddesi uyarınca tüm yolcuların, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ile bu Kanun hükümlerine; meydan otoritesi ve ta'yanın talimatına uymak zorunda olup, can ve mal güvenliğini ve yolculuğun disiplin ve intizamını bozacak her türlü eylem ve davranıştan kaçınmakla yükümlü olduğu; **Sivil Hava Meydanları, Limanlar ve Sınır Kapılarında Güvenliğin Sa'lanması, Görev ve Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkında Yönetmelik'in "Havaalanları güvenliği"** ba'lıklı 21. maddesinde, güvenlik tertip ve tedbirlerinin ICAO (Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü) ve ECAC (Avrupa Sivil Havacılık Konferansı) tarafından belirlenen standartlar çerçevesinde alınması gerektiğinin kurala ba'landığı; üyesi bulunduğumuz Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü tarafından yayımlanan ve 4749 sayılı Kanun'la onaylanan 1944 tarihli Chicago Sözleşmesi Ek-17 hükümleri do'rudan doğru'su turulan Milli Sivil Havacılık Güvenlik Kurulu'nun hazırladığı **Milli Sivil Havacılık Güvenlik Programı'nın** Ek-29 Muafiyetler kısmında hakimlerin yer almadığı; havayolu i'leticilerinin olduğu gibi kaptan pilotların da, 2920 sayılı Kanun'un 101. ve 102. maddeleri ile 1889 sayılı Kanun'la uygun bulunan 1963 tarihli Uçaklarda İ'lenen Suçlar ve Diğer Bazı Eylemlere İ'lişkin Sözleşme'nin (Tokyo Sözleşmesi) 6. maddesi uyarınca güvenlik kontrolünden geçmeyen yolcuların uçağa alınmasını reddetme hakkına sahip olduğu; **2802**

sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun "Yakalama ve sorgu usulü" ba lıklı 88. maddesinde yer alan hakim ve savcıların üzerlerinin aranamayaca na ili kin hükmün uluslararası standartlarla uyumlu olmadığı, ayrıca bu yasa ın hakim ve savcılarının suç isnadı altında bulundu u durumlarda, dolayısıyla "adli aramalar"da geçerli oldu u, havaalanları güvenlik kontrol noktalarında yapılan aramaların yakın bir tehlikenin önlenmesi amacıyla yapılan "önleme araması" niteli inde oldu u, önleme aramalarında böyle bir yasa ın söz konusu olmayaca ı; **Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeli i'nin 25. maddesinde de, 5442 sayılı I daresi Kanunu'nun Ek 1. maddesi kapsamında bulunan sivil hava meydanlarında, giren çıkan yolcuların x-ray cihazından geçirilerek, gerekti inde üstünün ve e yasının aranması ile buralarda görevli kamu kurulu ları ve özel kurulu lar personelinin, üstlerinin, araçlarının ve e yalarının aranmasının hâkimden önleme araması kararı alınması gerekmeyen hâller arasında sayıldı ı; sonuç olarak hakim ve savcılarının arama yapılmasını istememeleri halinde, rızaları dı ında arama yapılamayaca ı, ancak bu durumda güvenlik kapılarından geçirilmeyerek hava aracına alınmamaları gerekti i sonucuna varıldı ından dava konusu i lemde hukuka aykırılık bulunmadı ı ileri sürülerek davanın reddi gerekti i savunulmaktadır.**

DANI TAY TETK K HAK M : ...

DÜ ÜNCES : Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrasında, temel hak ve özgürlüklere ili kin milletlerarası andla malar ile kanunların çatı ması halinde antla maların üstünlü ü öngörölmü tür.

darelerin kanunların uygulanmasını sa lamak üzere ve bunlara aykırı olmamak artıyla, düzenleme yetkisi bulunmaktadır. darenin düzenleme yetkisini kanunlar çerçevesinde ve kanunlara uygun olarak kullanması gereklidir.

Anayasa hükmü gere i temel hak ve özgürlüklere ili kin olan ve "kanun hükmünde" olan uluslararası andla maların tüzük, yönetmelik, vs. idari düzenlemelerin üzerinde yer aldı ı kabul edilmi tir. Asıl sorun, temel hak ve özgürlüklere ili kin bir antla manın uygulanmasını teminen antla maların emretti i hususların alt düzenleyici i lemlerle düzenlenmesi halinde, bu idari düzenlemelerin Anayasa ve kanunla çatı tı ında meselenin nasıl çözölmesi gerekti inde toplanmaktadır.

Ba ka bir anlatımla, uluslararası sözleşmelerin emretti i hususların ölkelerin kendi iç hukuklarında idari düzenlemelerle yapılması halinde aynı konuda Anayasada ve kanunda hükümlerin bulunması ve idari düzenlemelerle üst hukuk normlarının çatı ması durumunda nasıl bir yöntem izlenmesi gerekti inin açıklı a kavu turulması gerekmektedir.

Uluslararası sözleşmelerin bir ço u genel ilkeleri belirledikten sonra konuyla ilgili ayrıntıların düzenlenmesini ulusal mevzuata bırakmaktadır. Usulüne uygun yürürlü e konulmu sözleşmelerin kanun hükmünde oldu u dikkate alındı ında, ulusal mevzuatın sözleşme hükümlerine uyumunun sa lanması, bu hususta düzenlemeler yapılması önem arz etmektedir. Ancak, sözleşme de konuyla ilgili açık bir düzenleme bulunmadı ı ve insiyatifin

T.C.
DANIŞTAY
ONUNCU DAİRE
Esas No : 2018/3428
Karar No : 2023/419

tamamen taraf ÷lkeye bırakıldı ğı hallerde sözle me hükümlerinin ulusal mevzuata intibakı idari düzenlemelerle sağ lanırken idarelerin hukuk devleti ilkesinin bir yansıması olan normlar hiyerar isi kuralı gere ği Anayasa ve kanun hükümlerini göz ardı etmemesi gerekmektedir.

÷lkemizin taraf oldu ğu Milletlerarası Sivil Havacılık Sözle mesinin (ikago Sözle mesi) eklerinden olan Milletlerarası Sivil Havacılık Geçici Sözle mesinin Ek-17'de havacılık güvenli ği standartları belirlenmi tir. Anılan sözle mede taraf devletlere, uçu ların emniyeti, düzenlili ği ve etkinli ğinin sağ lanmasının yanı sıra yolcuların, mürettebatın, yer personelinin ve kamu emniyetinin tesisi için yolcuların ve kabin bagajlarının, güvenlik tahditli bir alandan kalkacak hava aracına binmeden önce taranması gereklili ği ortaya konulmu tur. Sözle me ile taraf devletlere sivil havacılık güvenli ğinin temini için ulusal düzenlemeler vasıtasıyla yazılı bir ulusal sivil havacılık güvenlik programı olu turulması yükümlülü ğü getirilmi tir. Ancak sözle mede, sivil hava meydanlarında kimlerin taramadan muaf tutulaca ğına ili kin bir düzenleme getirilmemi ği, iç hukukta yer alan ve istisna niteli indeki hükümlerin uygulanamayaca ğına ili kin bir düzenlemeye de yer verilmemi tir. Dolayısıyla, sivil hava meydanlarında kimlerin hangi artlarla üzerlerinin ve e yalarının taranması, bu konuda muafiyet tanınması hususlarında insiyatif tamamen taraf ÷lkelere bırakılmı ğıdır.

Esasen, Milletlerarası Sivil Havacılık Sözle mesi ile getirilen düzenlemeler ile sivil havacılık güvenli ğinin sağ lanması hedeflenmi ği, bu do rultuda taraf devletlerin kendi iç hukuklarında ulusal sivil havacılık güvenlik programı olu turması suretiyle anılan hedefin gerçekleştirilmesi amaçlanmı ğıdır.

÷lkemiz, anılan uluslararası sözle me hükümleri do rultusunda Milli Sivil Havacılık Programı hazırlamı ğıdır. Anılan programın ekinde bulunan Ek-29 Muafiyetler kısmında, havalanlarında kimlerin hangi ko ullarda üzerlerinin ve e yalarının taramadan muaf tutulaca ğı belirlenmi ği, ancak söz konusu muafiyet düzenlemesinde, hakim ve Cumhuriyet savcılarının yer verilmemi tir.

2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 88. maddesi uyarınca, hakim ve Cumhuriyet savcılarının üzerleri ve konutlarının aranması ancak a ğır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde mümkündür. Bu halde, hakim ve Cumhuriyet savcılarının üzerleri ve konutunun aranması ancak a ğır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü haline ba lanmak suretiyle bu ki ilerin aranması yasal teminat altına alınmı ğıdır. Bu aramanın evleviyetle önleme aramasını da kapsadı ğı hususunda şüpheli bulunmamaktadır.

Dolayısıyla, Milletlerarası Sivil Havacılık Sözle mesinde muafiyete ili kin bir düzenleme bulunmaması kar ısında davalı idarenin sözle menin uygulanmasının teminen Milli Sivil Havacılık Programının hazırlanması sürecinde Anayasa ve kanuni düzenlemelerin göz ardı edilmemesi gerekirken, Kanun'un emredici hükmüne aykırı olacak şekilde hakim ve Cumhuriyet savcılarının arama muafiyetinden yoksun bırakılmasında, bu do rultuda tesis edilen ği lemde hukuka uygunluk bulunmadı ğı sonucuna varılmı ğıdır.

Bu durumda, havaalanlarına giri llerde Türkiye'nin taraf oldu ğu uluslararası anla malarla muafiyet tanınan ki iler haricindeki tüm ki ilerin ve e yalarının güvenlik kontrol noktalarında

T.C.
DANI TAY
ONUNCU DA RE
Esas No : 2018/3428
Karar No : 2023/419

duyarlı kapı ve x-ray cihazının ikaz vermesi halinde, elle aranması gerekti i, hakim ve savcılarının da güvenlik kontrolünden standartlara uygun biçimde geçmesinin uygun olacağı, diğer tüm yolcular gibi hakim ve savcı unvanlarına sahip kişilerin arama/tarama yapılmasını istememeleri halinde uça a kabul edilmeyecekleri yolunda kural getiren ... tarih ve ... sayılı "Hakim savcılarının taranması" konulu genel yazısının "hakimler" yönünden iptali gerekti i dü ünülmektedir.

DANI TAY SAVCISI : ...

DÜ ÜNCES : Dava, davacı tarafından, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı) Sivil Havacılık Genel Müdürlü ünün, havaalanlarına girişlerinde Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalarla muafiyet tanınan kişiler haricindeki tüm kişilerin ve eşyalarının güvenlik kontrol noktalarında duyarlı kapı ve x-ray cihazının ikaz vermesi halinde, elle aranması gerekti i; hakim ve savcılarının da güvenlik kontrolünden standartlara uygun biçimde geçmesinin uygun olacağının değerlendirildi i, diğer tüm yolcular gibi hakim, savcı, avukat vb. unvanlara sahip kişilerin arama/tarama yapılmasını istememeleri halinde uça a kabul edilmeyecekleri hususunda bilgilendirilmelerinin istenilmesine yönelik ... tarih ve... sayılı "Hakim savcılarının taranması" konulu i lemin "hakimler" bakımından iptali istemiyle açılmıştır.

Anayasanın 140 . Maddesinde Hakimler ve savcılar adli ve idari yargı hakim ve savcılar olarak görev yaparlar. Bu görevler meslekten hakim ve savcılar eliyle yürütülür. Hakimler, mahkemelerin ba ımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre görev ifa ederler. Hakim ve savcılarının nitelikleri, atanmaları, hakları ve ödevleri, aylık ve ödenekleri, meslekte ilerlemeleri, görevlerinin ve görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak de i tirilmesi, haklarında disiplin kovuşturması açılması ve disiplin cezası verilmesi, görevleriyle ilgili veya görevleri sırasında i ledikleri suçlarından dolayı soruşturma yapılması ve yargılanmalarına karar verilmesi, meslekten çıkarmayı gerektiren suçluluk veya yetersizlik halleri ve meslek içi e itimleri ile di er özlük i leri mahkemelerin ba ımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir. hükmü yer almı tır.

2802 sayılı Hakimler ve savcılar kanununun Yakalama ve sorgu usulü: ba lıklı 88. Maddesinde, "A ır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde suçu i ledi i leri sürülen hakim ve savcılar yakalanamaz, üzerleri ve konutları aranamaz, sorguya çekilemez. Ancak, durum Adalet Bakanlığı na derhal bildirilir. Birinci fıkra hükümlerine aykırı hareket eden kolluk kuvvetleri amir ve memurları hakkında yetkili Cumhuriyet savcılığı tarafından genel hükümlere göre do rudan do ruya soruşturma ve kovuşturma yapılır." hükmü yer almı tır.

Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeli i'nin 25. maddesinde de, 5442 sayılı I dairesi Kanunu'nun Ek 1. maddesi kapsamında bulunan sivil hava meydanlarında, giren çıkan yolcuların x-ray cihazından geçirilerek, gerekti inde üstünün ve e yasının aranması ile buralarda görevli kamu kuruluşları ve özel kuruluşlar personelinin, üstlerinin, araçlarının ve

T.C.
DANIŞTAY
ONUNCU DAİRE
Esas No : 2018/3428
Karar No : 2023/419

e yalarının aranmasının hâkimden önleme araması kararı alınması gerekmeyen hâller arasında sayılmı tır.

Olayda, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı) Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün, havaalanlarına girişlerde Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalarla muafiyet tanınan kişiler haricindeki tüm kişilerin ve e yalarının güvenlik kontrol noktalarında duyarlı kapı ve x-ray cihazının ikaz vermesi halinde, elle aranması gerektiği; hakim ve savcılarının da güvenlik kontrolünden standartlara uygun biçimde geçmesinin uygun olacağına dair değerlendirildiği, diğer tüm yolcular gibi hakim, savcı, avukat vb. unvanlara sahip kişilerin arama/tarama yapılmasını istememeleri halinde uçağa kabul edilmeyecekleri hususunda bilgilendirilmelerinin istenilmesine yönelik ... tarih ve ... sayılı "Hakim savcılarının taranması" konulu iktidarın hakimler yönünden iptali istemiyle bu davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Davalı idare, 2920 sayılı kanunun 40. Maddesi ve 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 31. Bölümü hükümleri uyarınca havacılık güvenliği ve e yaları konusunda Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün yetkili olduğu, 2920 sayılı kanunun 104. Maddesi, 5442 sayılı İçişleri Bakanlığı kanununun Ek-1. Maddesi, Sivil Hava Meydanları, Limanlar ve Sınır Kapılarında Güvenliğin sağlanması, Görev ve Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkında Yönetmeliğin 21. Maddesi, Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliğinin 19.ve 25. Maddeleri ve 2802 sayılı kanunun 88. Madde hükümlerinden bahisle, kamu ve özel hava alanlarında can ve mal güvenliğinin sağlanması yolcu ve e yaları trafiğinin güvenlik içinde yürütülmesi amacıyla gereken önlemleri almak, aldırarak ve denetlemek amacıyla hava alanlarında olması muhtemel tehlikelere karşı önlem almak maksadıyla ICAO ve ECAC standartlarına uygun şekilde can ve mal güvenliğini sağlamak zorunluluğunun bulunduğu, hava alanında yapılan aramaların önleme araması olduğu, önleme aramalarında hakim ve savcılar yönünden bir muafiyetin söz konusu olmadığı, bu nedenle dava konusu iktidarın yerinde olduğu savunulmaktadır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerine göre, hakim ve savcılarının üst arama konusunda yasal muafiyetlerinin bulunduğu, bu muafiyetin önleme aramalarını da kapsadığı sonucuna ulaşılmıştır; davalı idarenin öne sürdüğü mevzuat hükümleri ve adı geçen standartlarda hakim ve savcılara yasayla tanınan üst arama muafiyetini ortadan kaldıran bir hükmün yer almadığı görülmüştür.

Bu durumda, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun *Yakalama ve sorgu usulü* başlıklı 88. maddesinde yer alan "Ayrıca ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde suç işlediği ileri sürülen hakim ve savcılar yakalanamaz, üzerleri ve konutları aranamaz, sorguya çekilemez. Ancak, durum Adalet Bakanlığına derhal bildirilir." şeklindeki hükümle öngörülen arama yasağının adli aramalar yanında önleme aramalarını da kapsadığı; hakim ve savcılarının üzerlerinin ve e yalarının, hakim veya gecikmesinde zarar bulunan hâllerde yetkili merciin verdiği yazılı emir olmadıkça, x-ray, dedektör ve diğer

T.C.
DANI TAY
ONUNCU DARE
Esas No : 2018/3428
Karar No : 2023/419

denetleme cihazlarından geçme zorunluluğunda, elle aranmayacağı sonucuna varıldığından ve bu muafiyeti ortadan kaldıracak yasal bir dayanağı bulunmazken hakim ve savcıların hava alanlarında üstlerinin elle arama/ tarama yapılmasına olanak sağlayan genel yazı niteliindeki dava konusu İlemin Anayasa ve 2802 sayılı yasa hükümlerine aykırılık olmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu İlemin "Hakimler" yönünden iptaline karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLET ADINA

Karar veren Danıştay Onuncu Dairesince, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görülmüştür:

MADD OLAY VE HUKUK SÜREÇ :

Davacı, ... dare Mahkemesinde hakim olarak görev yapmakta iken 10/05/2018 tarihinde Kars Havalimanı'ndan İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı'na seyahat etmek için Kars Havalimanına girişi yapmış, iddiasına göre güvenlik noktasında bulunan X-Ray cihazından geçiş yaptıktan sonra güvenlik görevlisince üstünün aranacağını söylenilmesi üzerine kendisinin hakim olduğunu ve kanun gereği üstünün aranmayacağını ifade etmesine rağmen, güvenlik görevlisi tarafından verilen emrin bu şekilde olduğunu bildirilmesi üzerine herhangi bir olaya mahal vermemek için üstünün aranmasına müsaade etmesini müteakip havaalanı danışma bölümünde görevli grup amiri olan polis memuruyla konu hakkında görüşmesinin ardından dava konusu İlemin tebliği olarak bakılan davayı açmıştır.

Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün Adalet Bakanlığı'na hitaben yazdığı ... tarih ve ... sayılı yazısı ile hakim, savcı ve avukatların havaalanı güvenlik kontrol noktalarında, taranmada istisnaya sahip oldukları gerekçesiyle elle aramaya itiraz ettikleri ve diğer yolcuların yanında görevli personelle tartışmaları, görevini yapan personel ile ilgili İlemler baltadıkları ve güvenlik zaafiyetine neden oldukları konusunda iddiaların iletilmesi üzerine anılan Bakanlığın ... tarih ve ... sayılı yazısı ile 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu ve ilgili diğer mevzuatta yer alan düzenlemelerden, bu unvanındaki kişilerin ve eylemlerinin duyarlı kapı ve x-ray cihazından geçirilebileceğinin, ancak elle aranabilecekleri çıkarımında bulunulamayacağını deklare edildiğinin belirtildiği, dava konusu İlemin de bu yazıya ilgi tutularak tesis edildiği ve gereği için adı geçen Bakanlığa gönderildiği anlaşılmaktadır.

Dava konusu İlemin hakimlere ilişkin bölümünde özetle, yaşanması muhtemel olumsuz olayların önlenmesi amacıyla, hakim ve savcılarının hem kendi güvenlikleri hem de kamu güvenliği için havaalanlarında bulunan güvenlik kontrolünden standartlara uygun bir şekilde geçmesinin uygun olacağı, diğer tüm yolcular gibi hakim, savcı unvanlarına sahip kişilerin arama/tarama yapılmasını istememeleri sonucunda uçağa kabul edilmeyecekleri

T.C.
DANI TAY
ONUNCU DA RE
Esas No : 2018/3428
Karar No : 2023/419

belirtildikten sonra uygulamanın bu ekinde sürdürülece i bildirilerek gere ini teminen i lemin Adalet Bakanlı na gönderildi i görülmektedir.

Dava konusu i lemin aktarılan kısmının iptali istemiyle dava açılması üzerine, Dairemizin 07/11/2018 tarihli ara kararıyla, Adalet Bakanlı ndan, "Dava konusu i lem üzerine ne tür i ve i lemlerin yapıldı ının bildirilmesinin ve buna ili kin bilgi ve belgelerin gönderilmesinin istenilmesine" karar verildi ; ara kararına cevaben gönderilen Adalet Bakanlı ı Ceza leri Genel Müdürlü ünün ... tarih ve ... sayılı yazısında özetle, "2802 sayılı Kanun'un a ır ceza mahkemelerinin görevine giren suçüstü halleri dı nda aranamayaca ını öngördü ü hakim/savcılarının önleme amacıyla aranabilece ini dü ünmenin mümkün görülmedi i, a ır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü halinde aranabilece i belirtilen ki inin hiçbir suçun bulunmadı ı durumda evleviyetle aranamayaca ının söylenebilece i, hakim ve savcı suç i lese dahi kollu un arama yetkisi sınırlı iken, suçun i lenmesinin önlenmesi amacıyla üzerlerinin aranmasını kabul etmenin belirtilen gerekçeler kar ısında uygun görülmedi i, Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeli inin ilgili hükmünün de hakim ve savcılarının yasal muafiyetini kaldırmadı ı, 5275 sayılı Kanun'un 86/3. maddesinin örnek alınmak suretiyle sorunun kanun yoluyla çözülmesinin daha uygun olaca ının de erlendirildi i, 2802 sayılı Kanun'nun 88. maddesinin önleme aramasını kapsamadı ı dü ünülseydi 5275 sayılı Kanun'un 86/3. maddesinde bu kadar detaylı düzenlemenin yapılmayaca ı, ayrıca bu ki ilerinin ceza infaz kurumuna giri te bile ancak elle aramayı kabul ettikleri takdirde aranabilecekleri belirtilmi ken, Yönetmeli e dayalı olarak yapılan aramalarda do rudan elle aranabileceklerini söylemenin hukuki açıdan tutarlı olmadı ı, Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeli inin 18. maddesinde yer alan hava alanlarının hakim kararı alınmadan önleme araması yapabilecek yerler arasında olmasının, bu yerlerde yapılan önleme aramalarının hakim kararıyla yapılaca ı kuralına bir istisna te kil etmekte oldu u, 18. maddenin 2802 sayılı Kanun'a tabi görevlilerin sahip oldukları yasal muafiyeti ortadan kaldırmadı ı, Uluslararası Sivil Havacılık Sözle mesi (Chicago Sözle mesi)'nde hava meydanlarında hakim ve savcılarının aranmasına ili kin bir hükme yer verilmedi i gibi iç hukukta yer alan ve istisna niteli indeki hükümlerin uygulanamayaca ına ili kin bir düzenlemenin de bulunmadı ı, özel hayatın gizlili i ile ilgili olarak getirilen sınırlamaların ancak Anayasanın 13. maddesi gere ince kanunla yapılması gerekti i, bu bakımdan hakim ve savcılarının hem kendi güvenlikleri hem de kamu güvenli i için havaalanlarında bulunan güvenlik kontrolünden geçmesinin, giri lerinde duyarlı kapıyı kullanmalarının, bagaj ve çantalarının da X-Ray cihazından geçirilmesinin, beraberindeki silahlarının da belirlenen prosedüre uygun olarak i leme tabi tutulmasının uygun olaca ının de erlendirildi i" ekindeki görü yazısının Sivil Havacılık Genel Müdürlü üne bildirildi i görülmü tür.

NCELEME VE GEREKÇE:

USUL YÖNÜNDEN:

Davalı Ulaştırma ve Altyapı Bakanlı ı tarafından kendilerine husumet yöneltmemesi

T.C.
DANI TAY
ONUNCU DA RE
Esas No : 2018/3428
Karar No : 2023/419

gerekti i ileri sürülmü ise de; dava konusu i lem tarihinde yürürlükte bulunan haliyle 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'nun 40. maddesi gere ince kamu ve özel havaalanlarında can ve mal güvenli inin sa lanması, yolcu ve e ya trafi inin güvenlik içinde yürütülmesi, yangın vesair tehlikelere kar ı korunması amacıyla gereken önlemleri alma, aldırma ve denetleme ile bu hususlarda düzenleme yapma yetkisi bulunması; yine i lem tarihinde yürürlükte bulunan haliyle 5431 sayılı Sivil Havacılık Genel Müdürlü ü Te kilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 1. ve 4. maddeleri uyarınca sivil havacılık faaliyetlerinin uluslararası sivil havacılık kural ve standartlarında düzenlenmesi, yasa dı ı müdahaleler ve di er tehlikelerden korunması, bu konuda gerekli politikaların belirlenmesi, önlemlerin alınması, aldırılması ve uygulamasını takip etmek amaçlarıyla kurulan Sivil Havacılık Genel Müdürlü ünün Ula tırma ve Altyapı Bakanlığı na ba lı olması kar ısında; Ula tırma ve Altyapı Bakanlığı 'nın da davalı konumunda yer alması gerekti i sonucuna varılmaktadır. Bu itibarla, davalı Bakanlı ın husumet itirazı yerinde görülmemi tir.

Dava konusu düzenlemenin, 2575 sayılı Danı tay Kanunu'nun 24. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi kapsamında, kamu kurulu u tarafından çıkarılan ve ölkemizde görev yapan tüm hakimler yönünden ülke çapında uygulanacak olan bir düzenleyici i lem niteli inde bulundu u, bu nedenle uyu mazlı ın ilk derece mahkemesi olarak Danı tay'ın görev alanına girdi i sonucuna varıldı ından, davalı Bakanlı ın görev itirazı da yerinde görülmemi tir.

Öte yandan, görev yapan tüm hakimlerin havaalanlarının giri inde bulunan kontrol noktalarında üzerlerinin ve e yasının elle aranması sonucunu do uran dava konusu düzenleyici i lemin, ilgililerin hukukunda do rudan etki ve sonuç do urdu u, bu haliyle kesin ve yürütülebilir bir i lem oldu u sonucuna varıldı ından, davalı Bakanlı ın aksi yöndeki iddiasına da itibar edilmemi tir.

ESAS YÖNÜNDEN:

İgili Mevzuat:

Anayasa'nın "Cumhuriyetin nitelikleri" ba lıklı 2. maddesinde, "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanı ma ve adalet anlayı ı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçili ine ba lı, ba langıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir." hükmüne;

"Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" ba lıklı 13. maddesinde, "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere ba lı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." hükmüne;

"Özel hayatın gizlili i" ba lıklı 20. maddesinde, "Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizlili ine dokunulamaz.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç i lenmesinin önlenmesi, genel sa lık ve genel ahlâkın korunması veya ba kalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya

T.C.
DANI TAY
ONUNCU DA RE
Esas No : 2018/3428
Karar No : 2023/419

birkaçına ba lı olarak, usulüne göre verilmi hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere ba lı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmı merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâ itları ve e yası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendili inden kalkar." hükmüne;

90. maddesinin son fıkrasında ise, "Usulüne göre yürürlü e konulmu Milletlerarası andla malar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine ba vurulamaz. Usulüne göre yürürlü e konulmu temel hak ve özgürlüklere ili kin milletlerarası andla malarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyu mazlıklarda milletlerarası andla ma hükümleri esas alınır." hükmüne;

140. maddesinin 1. fıkrasında, "Hakimler ve savcılar adli ve idari yargı hakim ve savcılar olarak görev yaparlar. Bu görevler meslekten hakim ve savcılar eliyle yürütülür." hükmüne; **2. fıkrasında**, "Hakimler, mahkemelerin ba ımsızlı ı ve hakimlik teminatı esaslarına göre görev ifa ederler." hükmüne; **3. fıkrasında ise**, "Hakim ve savcılarının nitelikleri, atanmaları, hakları ve ödevleri, aylık ve ödenekleri, meslekte ilerlemeleri, görevlerinin ve görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak de i tirilmesi, haklarında disiplin kovu turması açılması ve disiplin cezası verilmesi, görevleriyle ilgili veya görevleri sırasında i ledikleri suçlarından dolayı soru turma yapılması ve yargılanmalarına karar verilmesi, meslekten çıkarmayı gerektiren suçluluk veya yetersizlik halleri ve meslek içi e itimleri ile di er özlük i leri mahkemelerin ba ımsızlı ı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir." hükümlerine yer verilmi tir.

2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 1. maddesinde, "Bu Kanunun amacı;

- a) Adli ve idari yargı hakim ve savcılarının niteliklerini, atanmalarını, hak ve ödevlerini, aylık ve ödeneklerini, meslekte ilerlemelerini, görevlerinin ve görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak de i tirilmesini, haklarında disiplin kovu turması açılmasını ve disiplin cezası verilmesini, görevleriyle ilgili veya görevleri sırasında i ledikleri veya ki isel suçlarından dolayı soru turma yapılmasını ve yargılamalarına karar verilmesini, meslekten çıkarılmayı gerektiren suçluluk veya yetersizlik hallerini, meslek içi e itimlerini ve di er özlük i lerini,
- b) (...) (3) , Yargıtay ve Danı tay Ba kan ve üyelerinin aylık ve ödenekleri ile di er mali, sosyal hak ve yardımlarını, Düzenlemektir." hükmüne;

"Yakalama ve sorgu usulü" ba lıklı 88. maddesinde, "A ır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâlleri dı nda suç i ledi i leri sürülen hakim ve savcılar yakalanamaz, üzerleri ve konutları aranamaz, sorguya çekilemez. Ancak, durum Adalet Bakanlığı na derhal bildirilir.

Birinci fıkra hükümlerine aykırı hareket eden kolluk kuvvetleri amir ve memurları hakkında yetkili Cumhuriyet savcılı ı tarafından genel hükümlere göre do rudan do ruya soru turma ve kovu turma yapılır." hükmüne yer verilmi tir.

5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Ziyaret ve görüşmelerde uyulacak esaslar" başlıklı 86. maddesinin 3. fıkrasında, "Kurum görevlileri ve dış güvenlik görevlileri dahil olmak üzere, **sıfat ve görevi ne olursa olsun, ceza infaz kurumlarına girenler duyarlı kapıdan geçmek zorundadır.** Bu kişilerin üstleri metal dedektörle aranır; eşyaları x-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirilir, ayrıca süpürge hâlinde elle aranır. Bu cihazların bulunmadığı yerlerde arama ve kontrol elle yapılır. **Ancak milletvekilleri, mülkî amirler, hâkim, Cumhuriyet savcıları ve bu sınıftan sayılanlar, avukatlar, noterler, ceza infaz kurumları ve tutukevleri kontrolörleri, izleme kurulu başkan ve üyeleri, uluslararası sözleşmelerle yetkileri tanınmış ve izleme kurullarının temsilcileri, ceza infaz kurumu ve tutukevi koruma birlik komutanı ile kurum müdürünün üstleri aynen cezayı gerektiren suçüstü hâllerinde de elle aranamaz.** Duyarlı kapı cihazının ikazının sürmesi hâlinde bu kişiler ancak, elle aramayı kabul ettikleri takdirde kuruma girebilirler. Ziyaret yerleri de ziyaret öncesi ve bitiminde aranır." hükmü yer almaktadır.

2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun "Önleme araması" başlıklı 9. maddesinin 7. fıkrasında, "Polis, tehlikenin önlenmesi veya bertaraf edilmesi amacıyla güvenli inceleme için bina ve tesislere gelenlerin; herhangi bir emir veya karar olmasına bakılmaksızın, üstünü, aracını ve eşyasını teknik cihazlarla, gerektiğinde elle kontrol etmeye ve aramaya yetkilidir. Bu yerlere girmek isteyenler kimliklerini sorulmaksızın ibraz etmek zorundadırlar. Milletlerarası anlaşmalar hükümleri saklıdır." hükmü yer almaktadır.

2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'nun inceleme tarihinde yürürlükte olan haliyle "Güvenlik tedbirleri" başlıklı 40. maddesinde, "Ulaştırma Bakanlığı, kamu ve özel havaalanlarında can ve mal güvenliğini sağlamak için yolcu ve eşya trafiğinin güvenlik içinde yürütülmesi, yangın vesair tehlikelere karşı korunması amacıyla gereken önlemleri alır, aldırır ve denetler." hükmüne; **"Yolcuların yükümlülükleri" başlıklı 104. maddesinde,** "Yolcular, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ile bu Kanun hükümlerine; meydan otoritesi ve tairanın talimatına uymak zorunda olup, can ve mal güvenliğini ve yolculuğun disiplin ve intizamını bozacak her türlü eylem ve davranıştan kaçınmakla yükümlüdür." hükmüne yer verilmiştir.

5431 sayılı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un (dava konusu inceleme tarihinde yürürlükte bulunan haliyle) **1. maddesinde,** "Bu Kanunun amacı; Ulaştırma Bakanlığına bağlı, kamu tüzel kişiliğindeki özel bütçeli Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün teşkilat, görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili esasları düzenlemektir." hükmüne; Genel Müdürlüğün görev ve yetkilerinin düzenlendiği **4. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde,** "Sivil havacılık faaliyetlerinin kamu yararına, ekonomik ve sosyal gelişmelere ve millî güvenlik amaçlarına uygun olarak düzenlenmesi ve gelişmesini sağlamak amacıyla, Bakanlık tarafından oluşturulacak politikaları uygulamak ve takip etmek." hükmüne; **(b) bendinde,** "Sivil havacılık faaliyetlerinin uluslararası sivil havacılık kural ve standartlarında düzenlenmesini, sürdürülebilirliğini ve gelişmesini sağlayacak esasları tespit etmek."

T.C.
DANI TAY
ONUNCU DA RE
Esas No : 2018/3428
Karar No : 2023/419

hükmüne; **(d) bendinde**, "Sivil havacılık faaliyetlerine yönelik mevzuata aykırı eylemlerin önlenmesi amacıyla gerekli tedbirleri almak." hükmüne; **(j) bendinde**, "Sivil havacılı ın yasadı ı müdahaleler ile di er tehlikelerden, yangın, sel, deprem gibi do al afetlerden korunması için gerekli politikaları belirlemek, önlemleri almak, ald ırtmak ve uygulamaları takip etmek." hükmüne; **(o) bendinde**, "Uçu emniyetinin veya uluslararası standartlar ve kuralların ihlal edildi inin tespit edilmesi halinde, uçu operasyonlarını ve faaliyetlerini yasaklamak, gerekti inde i letme ruhsatlarını askıya almak veya iptal etmek ve cezai yaptırım da dahil gereken her türlü önlemi almak." hükmüne; **(p) bendinde**, "Bu Kanunda öngörülen görev ve yetkileri yerine getirmek üzere yönetmelik ve genelgeleri hazırlamak." hükmüne yer verilmi tir.

5442 sayılı I dairesi Kanunu Ek 1. maddesinde, "Vali; sivil hava meydanları, limanlar ve sınır kapılarında, güvenli in sa lanması, giri -çık ı larla ilgili görev ve hizmetlerin düzenli ve etkili bir biçimde yürütülmesi, görevli kurulu lar arasında i birli i ve koordinasyonun gerçekleştirilmesi için gerekli önlemleri almaya ve uygulamaya, kurulu ların çalı malarını denetlemeye yetkilidir. ç i leri Bakanlı ının uygun görece i bu yerlerde vali tarafından mülki idare amiri görevlendirilir. Vali, yetkilerinin tamamını veya bir kısmını görevlendirdi i mülki idare amirine devredebilir. Bu yerlerde hizmet veren kurulu lar, görevli mülki idare amirine kar ı sorumludur. Görevlendirilen mülki idare amiri Kaçakçılı ın Men ve Takibine Dair Kanun ile Gümrük Kanununun arama ile ilgili hükümleri saklı kalmak üzere, genel güvenlik ve kamu düzeni bakımından gerekli gördü ü hallerde, sivil hava meydanlarında, limanlarda ve sınır kapılarında, binaları, uçakları, gemileri ve her türlü deniz ve kara ta ıtlarını, giren çıkan yolcular ile buralarda görevli kamu kurulu ları ve özel kurulu lar personelinin üstlerini, araçlarını ve e yalarını aratabilir. Aramanın kimler tarafından yapılaca ı kaydını da ta ıyan arama emri yazılı olarak verilir. vediti durumlarda sözlü olarak verilen emir derhal yerine getirilir ve en kısa zamanda yazılı olarak teyit edilir. Kurulu ların birbirine araç, gereç ve personel yardımı yapmasını isteyebilir. Personel hakkında de erlendirme raporu düzenleyebilir, disiplin kovu turması yaptırabilir ve gerekirse uyarma ve kınama cezası verebilir. Di er cezalar için öneride bulunabilir, mazeret izni verebilir, yıllık izin için görü bildirir. Yazı malara aracılık yapar. Ancak kurulu lar teknik konularda, istatistiki bilgileri içeren konularda va mali konularda kendi kurulu ları ile do rudan yazı ma yaparlar. Bu kurulu ların üst makamları ile yapacakları yazı malarda da aynı yöntemler uygulanır. Zamanında önlem alınması amacıyla, Emniyet, jandarma, Jandarma ve Kara Kuvvetleri Komutanlı ı Sınır Birlikleri, Gümrük, Gümrük Muhafaza ve di er kamu kurulu ları, elde ettikleri bilgileri mülki idare amirlerine iletirler. Mülki idare amirinin görev, yetki ve sorumluluklarına ili kin uygulama düzeni, Maliye, Sa lık, Ula tırma, Turizm bakanlıkları ile Gümrük Müste arlı ının ba lı oldu u bakanın görü ü alınmak suretiyle ç i leri Bakanlı ınca hazırlanacak, Cumhurba kanı tarafından yürürlü e konulacak yönetmelikle düzenlenir." hükmüne yer verilmi tir.

T.C.
DANI TAY
ONUNCU DA RE
Esas No : 2018/3428
Karar No : 2023/419

14/8/1997 tarihli ve 23080 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlü e giren **Sivil Hava Meydanları, Limanlar ve Sınır Kapılarında Güvenli in Sa lanması, Görev ve Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkında Yönetmeli in "Arama yetkisi" ba lıklı 8. maddesinin 1. fıkrasında**, "Mülki idare amiri, genel güvenlik ve kamu düzeni bakımından gerekli gördü ü hallerde; sivil hava meydanlarında, limanlarda ve sınır kapılarında, 5442 sayılı Kanununun Ek 1 inci maddesi çerçevesinde binaları, uçakları, helikopterleri, gemileri ve her türlü deniz ve kara ta ıtlarını, giren çıkan yolcular ile buralarda görevli kamu ve özel kurulu ların tüm personelinin üstlerini, araçlarını ve e yalarını aratmaya yetkilidir. Bu aramada gümrük mevzuatı ile ilgili mühürlerin sökülmesi gerekiyorsa ilgili kurulu ların da katılımı sa lanır." hükmüne; **"Güvenlik tedbirleri" ba lıklı 17. maddesinin 1. fıkrasında**, "Mülki idare amiri, kamu ve özel sektöre ait havaalanlarında (ICAO) ve (ECAC) tarafından belirlenen güvenlik önlemlerinin alınması, havaalanları, limanlar ve sınır kapılarında can ve mal güvenli inin sa lanması, yolcu ve e ya trafi inin güvenlik içinde yürütülmesi, yasad ı müdahale, yangın ve di er tehlikelere kar ı korunması amacıyla gerekli tedbirleri alır, aldırır ve denetler." hükmüne; **"Havaalanları güvenli i" ba lıklı 21. maddesinin 1. fıkrasında**, "Sivil havaalanlarında kanun d ı ı eylemlere kar ı, yolcuların, mürettebatın, yer personelinin ve halkın güvenli i için alınacak tedbirler, hizmetlerin düzen içinde ve s ıratle yürütülmesine engel olmayacak ekilde düzenlenir." hükmüne; **2. fıkrasında**, "Alınacak güvenlik tertip ve tedbirleri (ICAO) ve (ECAC) tarafından belirlenen standartlar çerçevesinde her havaalanının mahalli artlarına ve eldeki imkanlara göre, maksadı en iyi sa layacak ekilde düzenlenir ve geli tirilir." hükmüne; **3. fıkrasında**, "Yolcuların, bagajların, yolcu beraberindeki e yaların kontrol ve denetiminden geçirilmesini sa layacak, silah, patlayıcı madde ve uçak için tehlike arzeden maddelerin havaalanı sınırları içerisine ve uça a giri ini önleyecek, caydıracak, muhtemel saldırıyı uça a ula madan ortaya çıkaracak tedbirler alınır." hükmüne yer verilmi tir.

Adlî ve Önleme Aramaları Yönetmeli inin "Adlî arama ve kapsamı" ba lıklı 5. maddesinde, "Adlî arama, bir suç i lemek veya buna i tirak veyahut yataklık etmek makul üphesi altında bulunan kimsenin, saklananın, üphelinin, san ın veya hükümlünün yakalanması ve suçun iz, eser, emare veya delillerinin elde edilmesi için bir kimsenin özel hayatının ve aile hayatının gizlili inin sınırlandırılarak konutunda, i yerinde, kendisine ait di er yerlerde, üzerinde, özel kâ ıtlarında, e yasında, aracında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile di er kanunlara göre yapılan ara tırma i lemidir." hükmüne; **"Önleme araması ve kapsamı" ba lıklı 19. maddesinde**, "Önleme araması;

- a) Millî güvenlik ve kamu düzeninin, genel sa lık ve genel ahlâkın veya ba kalarının hak ve hürriyetlerinin korunması,
- b) Suç i lenmesinin önlenmesi,
- c) Ta ınması veya bulundurulması yasak olan her türlü silâh, patlayıcı madde veya e yanın tespiti,

T.C.
DANI TAY
ONUNCU DA RE
Esas No : 2018/3428
Karar No : 2023/419

amacıyla, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde mülkî âmirin yazılı emriyle ikinci fıkrada belirtilen yerlerde, ki ilerin üstlerinde, aracında, özel kâ itlerinde ve e yasında yapılan arama i lemidir." hükmüne; **"Hakimden önleme araması kararı alınması gerekmeyen hâller" ba lıklı 25. maddesinde**, "A a ıdaki hâllerde yapılacak aramalarda ayrıca bir arama emri ya da kararı gerekmez:

a) Devletçe kamu hizmetine özgülenmi bina ve her türlü tesislere giri ve çıkı ın belirli kurallara tâbi tutuldu u hâllerde, söz konusu tesislere girenlerin üstlerinin veya üzerlerindeki e yanın veya araçlarının aranmasında,

b) 5442 sayılı l dairesi Kanununun ek 1 inci maddesi kapsamında bulunan, sivil hava meydanlarında, limanlarda ve sınır kapılarında, binaların, uçakların, gemilerin ve her türlü deniz ve kara ta itlerinin, giren çıkan yolcuların X-ray cihazından geçirilerek, gerekti inde üstünün ve e yasının aranması ile buralarda görevli kamu kurulu ları ve özel kurulu lar personelinin, üstlerinin, araçlarının ve e yalarının aranmasında," hükümlerine yer verilmi tir.

Uluslararası Sivil Havacılık Te kilatı (ICAO) tarafından hazırlanan, 05/06/1945 tarih ve 4749 sayılı Kanunla onaylanan Milletlerarası Sivil Havacılık Geçici Sözle mesinin (ikago Sözle mesi)eki olan Ek-17 Havacılık Güvenli i Standartlarında;

"2.2.1 Her Akit Devlet uluslararası sivil havacılık operasyonlarına Ek 17'nin içerd i Standartları uygulayacaktır ve Tavsiye Edilen Uygulamaları uygulamak için gayret gösterecektir.

2.1.1 Sivil havacılı ı yasa dı ı müdahale eylemlerine kar ı korumakla ilgili bütün meselelerde yolcuların, mürettabatın, yer personelinin ve kamunun emniyeti her bir Akit Devletlerin birincil hedefi olacaktır.

2.1.2 Her bir Akit Devlet uçu ların emniyeti, düzenlili i ve etkinli ini göz önüne alarak sivil havacılı ı yasa dı ı müdahale eylemlerine kar ı korumak için organizasyon olu turacak, yönetmelikler, uygulamalar ve yöntemler geli tirecek ve uygulayacaktır.

3.1.1 Her Akit Devlet sivil havacılık operasyonlarını yasa dı ı müdahale eylemlerine kar ı korumak için, uçu ların emniyeti, düzenlili i ve etkinli i göz önüne alan, düzenlemeler, uygulamalar ve prosedürler vasıtasıyla yazılı bir ulusal sivil havacılık güvenlik programı olu turacak ve uygulayacaktır.

3.1.2 Her Akit Devlet, idaresi bünyesinde, ulusal sivil havacılık güvenlik programının geli tirilmesinden, uygulanmasından ve devamlılı ndan sorumlu olan otoriteyi atayacak ve bunu ICAO'ya bildirecektir.

3.2.2 Her Akit Devlet sivil havacılık hizmeti veren her havaalanında bir makamın (otorite) güvenlik kontrollerinin uygulanmasının koordine edilmesinden sorumlu olmasını sa layacaktır.

3.2.3 Her Akit Devlet sivil havacılık hizmeti veren bütün havaalanlarında 3.2.2 de sözü geçen makama güvenlik programında belirlenen güvenlik kontrollerinin ve prosedürlerinin uygulanmasının koordinasyonu konusunda yardımcı olacak havaalanı güvenlik komitelerinin

kurulmasını sa layacaktır.

4.1.1 Her Akit Devlet yasa dı ı bir müdahale eyleminde kullanılabilir ta ıma veya bulundurma yetkisi verilmemi silahların, patlayıcıların ve ba ka her türlü tehlikeli cihazların, nesnelere ve maddelerin herhangi bir yolla sivil havacılıkta kullanılan bir hava aracına sokulmasını önleyecek tedbirleri olu turacaktır.

4.4.1 Her Akit Devlet ticari hava operasyonlarının giden yolcularının ve onların kabin bagajlarının, güvenlik tahditli bir alandan kalkacak hava aracına binmeden önce taranmasını sa layacak tedbirleri olu turacaktır." hükümlerine yer verilmi tir.

Anılan Sözle meye istinaden yayımlanan Milli Sivil Havacılık Güvenlik Programında (MSHGP), ülkemizdeki havacılık güvenli i uygulamalarının detaylarına yer verilmi , Programın 33. maddesinde, yolcuların ve yanlarında ta ıdıkları bagajın kontrolden geçirilmesi gerekti i, kontrol noktasında kontrole tabi tutulmayan veya kontrolü reddeden ki ilerinin geçi ine kesinlikle müsaade edilemeyece i belirtildikten sonra 45. maddesinde, yolcu ve bagaj arama standartları ve metotlara ili kin kurallar öngörölmü tür. Programın ekinde bulunan Ek-29 Muafiyetlerde ise, taramadan muafiyetler ve prosedürleri açıklanmı , sayılan görevlilerin taramadan muafiyetine ili kin düzenlemeler yer almı olup söz konusu Ek-29'da hakimlerin taramadan muaf tutulması ile ilgili bir hükme yer verilmemi tir.

Dava Konusu Düzenleyici İlemin İncelenmesi:

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti, bütün i lem ve eylemlerinin hukuk kurallarına uygunlu unu ba lıca geçerlik ko ulu sayan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurmayı amaçlayan ve bunu geli tirerek sürdüren, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, insan haklarına saygı duyarak bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, Anayasa ve hukuk kurallarına ba lılı a özen gösteren, yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasa koyucunun da uymak zorunda oldu u temel hukuk ilkeleri ile Anayasa'nın bulundu u bilinci olan devlettir.

Anayasa'nın 90. maddesinin 5. fıkrasında, usulüne göre yürürlü e konulmu Milletlerarası Andla maların kanun hükmünde oldu u, bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine ba vurulamayaca ı, usulüne göre yürürlü e konulmu temel hak ve özgürlüklere ili kin milletlerarası andla malarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyu mazlıklarda Milletlerarası Andla ma hükümlerinin esas alınaca ı emredici bir kural olarak yer almı olup 124. maddesinin, dava konusu i lemin yürürlü e girdi i tarihteki halinde, Ba bakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzelki ilerinin, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sa lamak üzere ve bunlara aykırı olmamak artıyla, yönetmelikler çıkarabilece i hükmüne yer verilmi tir.

Buna göre, idari te kilat yapısı içinde yer alan Bakanlıklar ile di er kamu kurum ve kurulu ları, görev alanlarına ili kin olarak ve yönetmelik, yönerge, tebli , genelge ve talimat gibi çe itli adlar altında düzenleme yapabilmektedirler.

T.C.
DANIŞTAY
ONUNCU DAİRE
Esas No : 2018/3428
Karar No : 2023/419

Bu düzenlemeler arasında uyulması gereken "normlar hiyerarşisi" kuramına göre, hukuk düzeni, farklı kademede yer alan Anayasa, kanun, yönetmelik ve diğer düzenleyici i lemlerden oluşan birçok normu içermekte ve her norm geçerliliğini bir üst basamakta yer alan normdan almaktadır. Normlar hiyerarşisine göre kanundan sonra gelen yönetmelik, genelge, tebliğ, talimat gibi düzenlemelerin ancak kanunda verilmiş olan hakkın kullanılmasının açıklanması ile ilgili olarak, bu metinlerde kanun ile verilmiş olan hakkı genişletici veya daraltıcı mahiyette hükümlere yer verilemeyeceği hukukun genel ilkelerindedir.

Uyumsuzluk, havaalanlarının güvenlik kontrol noktalarında duyarlı kapı ve x-ray cihazlarından geçen hakimlerin, söz konusu cihazların ikaz vermesi halinde, üstlerinin ve emre yalarının emre aranmasının mümkün olup olmadığı noktasındadır.

2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'nun 40. maddesi ile 5431 sayılı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 4. maddesi gereğince havaalanlarında can ve mal güvenliğinin sağlanması, yolcu ve emre ya trafiğinin güvenlik içinde yürütülmesi, yangın vesair tehlikelere karşı korunması amacıyla ile gereken önlemleri alma, aldırma ve denetleme hususunda Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ile Bakanlıkça bağlı bir kamu kurumu olan Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü yetkili kılınmıştır. Başka bir anlatımla, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün uçuş güvenliğinin sağlanmasından, düzenli ve verimli bir şekilde işleyebilmesi için ülke içindeki tüm sivil havacılık faaliyetlerinin planlanmasından, koordinasyonundan ve kontrolünden sorumlu tek otorite olduğu konusunda duraksama bulunmamaktadır. Bu haliyle, Genel Müdürlük sivil havacılık güvenliğinin temini amacıyla ikincil düzenleme yapma yetkisini haiz ise de, bu düzenlemelerin üst hukuk kurallarına aykırı hükümler içermemesi zorunludur.

Ülkemizin taraf olduğu Milletlerarası Sivil Havacılık Sözleşmesinin (Chicago Sözleşmesi) eklerinden olan Milletlerarası Sivil Havacılık Geçici Sözleşmesinin Ek-17'de havacılık güvenliğini standartları belirlenmiştir. Anılan sözleşme taraf devletlere, uçuşların emniyeti, düzenliliği ve etkinliğinin sağlanmasının yanı sıra yolcuların, mürettebatın, yer personelinin ve kamu emniyetinin tesisi için yolcuların ve kabin bagajlarının, güvenlik tehditli bir alandan kalkacak hava aracına binmeden önce taranması gerekliliğini ortaya konulmuştur. Sözleşme ile taraf devletlere sivil havacılık güvenliğinin temini için ulusal düzenlemeler vasıtasıyla yazılı bir ulusal sivil havacılık güvenlik programı oluşturulması yükümlülüğü getirilmiştir. Söz konusu sözleşme, taraf devletlerin kendi iç hukuklarında düzenlemeler yapmak suretiyle özellikle ulusal sivil havacılık güvenlik programı vasıtasıyla sivil havacılık güvenliğinin sağlanması hedeflenmiş, sivil hava meydanlarında kimlerin taramadan muaf tutulacağına ilişkin bir düzenleme getirilmemiş, iç hukukta yer alan ve istisna niteliğindeki hükümlerin uygulanamayacağına ilişkin bir düzenlemeye de yer verilmemiştir. Dolayısıyla, sivil hava meydanlarında kimlerin, hangi şartlarla üzerlerinin ve emre yalarının taranacağı, kimlere hangi kapsamda muafiyet tanınacağı hususlarında inisiyatif, can ve mal güvenliğinin tehlikeye atılmaması kaydıyla, tamamen taraf ülkelere bırakılmıştır.

T.C.
DANIŞTAY
ONUNCU DAİRE
Esas No : 2018/3428
Karar No : 2023/419

Ç hukuk kurallarımıza bu çerçevede bakıldığında, anılan Uluslararası Sözleşmenin imzalanmasını takiben ülkemizce hazırlanan Milli Sivil Havacılık Güvenlik Programının (MSHGP) ekinde yer alan Ek-29 Muafiyetlerde, havaalanlarında hakim ve Cumhuriyet savcılarının kendilerinin ve e yalarının aranması konusunda bir muafiyet tanınmadığı görülmektedir. Ancak Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi gereğince bu sözleşmeye aykırı olmayan kanuni düzenlemelerin bertaraf edilmesi sonucunu doğuracak nitelikte alt düzenleyici tedbirlerin tesis edilemeyeceği açıktır.

Anayasanın 140. maddesinde, hakim ve savcılarının nitelikleri, atanmaları, hakları ve ödevleri, aylık ve ödenekleri, meslekte ilerlemeleri, görevlerinin ve görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak değiştirilmesi, haklarında disiplin kovuşturması açılması ve disiplin cezası verilmesi, görevleriyle ilgili veya görevleri sırasında işledikleri suçlarından dolayı soruşturulması ve yargılanmalarına karar verilmesi, meslekten çıkarmayı gerektiren suçluluk veya yetersizlik halleri ve meslek içi eğitimleri ile diğer özlük işleri mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenmesi gerektiği hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla, hakim ve savcılar belirtilen hususlarda anayasal koruma altına alınmış olup bu hususların, hakimlik teminatı ve yargının tarafsızlığı ile bağımsızlığı ilkeleri dikkate alınarak kanunla düzenlenmesi gerekmektedir.

Nitekim, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 88. maddesi ile hakim ve savcılarının, görevlerinin önem ve özelliği gözetilerek, yakalanmaları ve sorgulanmaları yasal bir teminata bağlanmıştır. Bu hükme göre, hakim ve Cumhuriyet savcılarının üzerlerinin ve konutlarının aranması ancak ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde mümkündür. Anılan hükümde öngörülen arama yasağının "adli arama"lara yönelik olduğu konusunda tereddüt bulunmamakla birlikte, ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerini haricinde -başka bir ifadeyle belirtilen kapsama girmeyen görevleriyle ilgili ya da kişisel suçları dolayısıyla- arama muafiyeti bulunan hakim ve savcılarının, herhangi bir suçun söz konusu olmadığı önleme aramalarından da evleviyetle (çok içinde azı da barındırır prensibi gereği) muaf olduklarının kabulü zorunludur.

Diğer taraftan, her ne kadar 5442 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinde, havalimanlarında görevlendirilen mülki idare amirlerinin, görevli oldukları sivil hava meydanları ve havalimanlarında kural olarak herkesin üstünü, aracını ve e yasını aratabileceği; 2559 sayılı Kanun'un 9. maddesinde de, polislerin, halkın topluca bulunduğu, umumi ve umuma açık yerlerde mülki idare amirinin izniyle, tehlikenin önlenmesi veya bertaraf edilmesi amacıyla güvenli iniş alması bina ve tesislerde (havalimanı gibi) ise, herhangi bir emir ve karar olmaksızın kural olarak herkesin üstünü, aracını, e yasını teknik cihazla ve gerektiğinde el ile aramaya yetkili olduğu yolunda hükümlere yer verilmiş ise de; anılan kanunların havalimanına yönelik önleme aramaları bakımından "genel kanun" niteliğinde bulunduğu, 2802 sayılı Kanun'un ise hakim ve savcılar ve dolayısıyla uyuşmazlık açısından "özel kanun" niteliğinde bulunduğu, genel ve özel kanunların birbirleriyle çatışması halinde "özel kanun"un uygulanması gerektiği açık olduğundan, 5442 sayılı Kanun ile 2559 sayılı

T.C.
DANI TAY
ONUNCU DA RE
Esas No : 2018/3428
Karar No : 2023/419

Kanun'un anılan hükümlerinin uyu mazlı a uygulanmasına hukuki olanak bulunmamaktadır. Dolayısıyla, iç hukukumuzda hakim ve Cumhuriyet savcılarının üzerlerinin ve e yasının aranması konusunda yasal muafiyetlerinin bulundu u, söz konusu yasal muafiyetin tarafı oldu umuz Milletlerarası Sivil Havacılık Sözle mesi hükümlerine aykırı olmadı ı gibi anılan Sözle mede yasayla tanınan üst arama muafiyetini ortadan kaldıran bir hükme de yer verilmedi i anla ılmaktadır. Bu ba lamda, ihtiyaç duyulması halinde hakim ve Cumhuriyet savcılarının sivil hava meydanlarında üzerlerinin ve e yalarının kanuni bir düzenlemeye istinaden aranması mümkün iken, söz konusu muafiyeti ortadan kaldıracak yasal bir dayanak bulunmaksızın hakim ve savcıların üstlerinin havaalanlarında elle arama/taramaya tabi tutulmasına olanak sa layan genel yazı niteli indeki dava konusu alt düzenleyici i lemde normlar hiyerar isine uyarlık görülmemektedir.

Bu durumda, hakim ve savcıların üstlerinin ve e yalarının elle aranması, açık bir kanun hükmü olmadı ı sürece, ancak a ır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâlleri ile aramaya bizzat izin vermeleri halinde mümkün olup; Ula tırma, Denizcilik ve Haberle me Bakanlı ı (Ula tırma ve Altyapı Bakanlı ı) Sivil Havacılık Genel Müdürlü ünün; bu yönde düzenleme içermeyen, havaalanlarına giri lerde Türkiye'nin taraf oldu u uluslararası anla malarla muafiyet tanınan ki iler haricindeki tüm ki iler ve e yalarının güvenlik kontrol noktalarında duyarlı kapı ve x-ray cihazının ikaz vermesi halinde, elle aranması gerekti i, hakim ve savcılarının da güvenlik kontrolünden standartlara uygun biçimde geçmesinin uygun olaca ı, di er tüm yolcular gibi hakim ve savcı unvanlarına sahip ki iler arama/tarama yapılmasını istememeleri halinde uça a kabul edilmeyecekleri yolunda kural getiren ... tarih ve... sayılı "Hakim savcılarının taranması" konulu genel yazısında hukuka uygunluk bulunmamaktadır. Bununla birlikte, taleple ba lılık ilkesi gere ince dava konusu düzenleyici i lemin yalnızca "*hakimler*" yönünden iptaline karar verilmesi gerekmektedir.

KARAR SONUCU

:

Açıklanan nedenlerle;

1. Dava konusu düzenleyici i lemin "*hakimler*" yönünden **PTAL NE**,
2. Ayrıntısı a a ıda gösterilen toplam ... TL yargılama giderinin davalı idarelerden alınarak davacıya verilmesine,
3. Karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca... TL vekâlet ücretinin davalı idarelerden alınarak davacıya verilmesine,
4. Posta gideri avansından artan tutarın kararın kesinle mesinden sonra davacıya iadesine,
5. **Bu kararın tebli tarihini izleyen 30 (otuz) gün içerisinde Danı tay dari Dava Daireleri Kuruluna temyiz yolu açık olmak üzere, 09/02/2023 tarihinde oy çoklu uyla karar verildi.**

(X)-KAR I OY :

Anayasa'nın 90. maddesinin 5. fıkrasında, usulüne göre yürürlü e konulmu milletlerarası andla maların kanun hükmünde oldu u, bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine ba vurulamayaca ı, usulüne göre yürürlü e konulmu temel hak ve özgürlüklere ili kin milletlerarası andla malarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyu mazlıklarda milletlerarası andla ma hükümlerinin esas alınaca ı emredici bir kural olarak yer almı olup; 124. maddesinin, dava konusu i lemin yürürlü e girdi i tarihteki halinde, Ba bakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzelki ilerinin, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sa lamak üzere ve bunlara aykırı olmamak ıyla, yönetmelikler çıkarabilece i hükmüne yer verilmi tir.

Ülkemizin taraf oldu u ve havacılık güvenli i standartlarının belirlendi i Milletlerarası Sivil Havacılık Geçici Sözle mesinin (ikago Sözle mesi) eklerinden olan Ek-17 Havacılık Güvenli i Standartlarında, taraf devletlere, uçu ların emniyeti, düzenlili i ve etkinli inin sa lanmasının yanı sıra yolcuların, mürettebatın, yer personelinin ve kamu emniyetinin tesisi için tüm yolcuların ve kabin bagajlarının, güvenlik tahditli bir alandan kalkacak hava aracına binmeden önce taranması gereklili i ortaya konulmu tur. Anılan sözleşle mede, sivil hava meydanlarında can ve mal güvenli inin sa lanmasını, yolcu ve e ya trafi inin güvenlik içerisinde yürütülmesini teminen taraf ülkelere iç hukuklarında düzenleme yapma yetki ve yükümlülü ü getirilmi , ancak özel görev ve sıfatı haiz ki iler taramadan muaf tutulaca ına ili kin bir hükme yer verilmemi tir. Dolayısıyla, havaalanlarına giri sırasında teknik cihazlardan ki i ve e yalarının geçirilmesi ve gerekti inde kontrol ve arama yapılması kuralının herkese uygulanmasının, taraf oldu umuz sözleşle menin bir gere i oldu unda ku ku bulunmamaktadır.

ç hukukumuzda bakıldı ında; 5442 sayılı I dairesi Kanunu Ek 1. maddesinde, görevlendirilen mülki idare amirinin, Kaçakçılı ın Men ve Takibine Dair Kanun ile Gümrük Kanununun arama ile ilgili hükümleri saklı kalmak üzere, genel güvenlik ve kamu düzeni bakımından gerekli gördü ü hallerde, **sivil hava meydanlarında**, limanlarda ve sınır kapılarında, binaları, **uçakları**, gemileri ve her türlü deniz ve kara ta ıtlarını, **giren çıkan yolcular** ile buralarda görevli kamu kurulu ları ve özel kurulu lar personelinin **üstlerini, araçlarını ve e yalarını aratabilece i**; 2559 sayılı Polis Vazife ve Sal?hiyet Kanunu'nun "Önleme araması" ba lıklı 9. maddesinde, polisin, halkın topluca bulundu u veya toplanabilece i yerlerde önleme araması yapabilece i; polisin, tehlikenin önlenmesi veya bertaraf edilmesi amacıyla güvenli ini sa ladı ı bina ve tesislere gelenlerin; herhangi bir emir veya karar olmasına bakılmaksızın, üstünü, aracını ve e yasını teknik cihazlarla, gerekti inde el ile kontrol etmeye ve aramaya yetkili oldu u, bu yerlere girmek isteyenler

T.C.
DANIŞTAY
ONUNCU DAİRE
Esas No : 2018/3428
Karar No : 2023/419

kimliklerini sorulmaksızın ibraz etmek zorunda oldukları, milletlerarası anlaşmalar hükümlerinin saklı olduğu öngörülmüştür.

Ayrıca, 14/8/1997 tarihli ve 23080 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Sivil Hava Meydanları, Limanlar ve Sınır Kapılarında Güvenliğin Sağlanması, Görev ve Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkında Yönetmeliğin "Arama yetkisi" başlıklı 8. maddesinin 1. fıkrasında, mülki idare amirinin, genel güvenlik ve kamu düzeni bakımından gerekli gördüğü hallerde; sivil hava meydanlarında 5442 sayılı Kanununun Ek 1. maddesi çerçevesinde uçakları, giren çıkan yolcular ile buralarda görevli kamu ve özel kuruluşların tüm personelinin üstlerini, araçlarını ve eşyalarını aratmaya yetkili olduğu; 17. maddesinin 1. fıkrasında, mülki idare amirinin, kamu ve özel sektöre ait havaalanlarında Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü(ICA0) ve Avrupa Sivil Havacılık Konferansı(ECAC) tarafından belirlenen güvenlik önlemlerinin alınması, havaalanları, limanlar ve sınır kapılarında can ve mal güvenliğinin sağlanması, yolcu ve eşya trafiğinin güvenlik içinde yürütülmesi, yasadışı müdahale, yangın ve diğer tehlikelere karşı korunması amacıyla gerekli tedbirleri alacağı, alacağı ve denetleyeceği; 21. maddesinde de, sivil havaalanlarında kanun dışı eylemlere karşı, yolcuların, mürettebatın, yer personelinin ve halkın güvenliğini için alınacak tedbirlerin, hizmetlerin düzenli içinde ve süratle yürütülmesine engel olmayacak şekilde düzenleneceği, alınacak güvenlik tertip ve tedbirlerinin (ICA0) ve (ECAC) tarafından belirlenen standartlar çerçevesinde her havaalanının mahalli şartlarına ve eldeki imkanlara göre, maksadı en iyi şekilde sağlayacak şekilde düzenleneceği ve geliştirileceği, yolcuların, bagajların, yolcu beraberindeki eşyaların kontrol ve denetiminden geçirilmesini sağlayacak, silah, patlayıcı madde ve uçak için tehlike arzeden maddelerin havaalanı sınırları içerisinde ve uçağa girişi önleyecek, caydıracak, muhtemel saldırıyı uçağa ulaşmadan ortaya çıkaracak tedbirlerin alınacağı kurala bağlanmıştır.

Görülebileceği üzere, sivil hava meydanlarında giren çıkan yolcular arasında herhangi muafiyete yer verilmeksizin tümünün önleme aramasına tabi tutulması, taramadan geçirilmesi yasal hale getirilmiştir; böylece iç hukukta, sivil hava meydanlarında can ve mal güvenliğinin sağlanması noktasında taraf olduğumuz uluslararası sözleşme hükümlerine uygun düzenlemeler yapılmıştır.

Her ne kadar, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 88. maddesinde, hakim ve Cumhuriyet savcılarının üzerleri ve konutunun aranması, ancak ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü haline münhasır kılınmak suretiyle yasal teminat altına alınmıştır ise de; Daire kararında da belirtildiği üzere, söz konusu muafiyetin yalnızca suçun işlenmesinden sonra yapılacak adli aramalara yönelik olduğu, önleme aramalarını, dolayısıyla önleme araması niteliğinde olan sivil hava meydanlarında yapılacak uyuşmazlıkların konu araması ilemlerini kapsamadığı açıktır.

Bu durumda, meri mevzuatta, hakim ve Cumhuriyet savcılarının sivil hava meydanlarında gerçekleştirilecek önleme aramalarından muaf tutulmasına yönelik herhangi bir hüküm

T.C.
DANI TAY
ONUNCU DA RE
Esas No : 2018/3428
Karar No : 2023/419

bulunmadı ı anla ıldı ından, anılan ki iler yönünden de önleme aramasına yönelik genel hükümler içeren 5442 sayılı Kanun'un Ek 1. maddesi ile 2559 sayılı Kanun'un 9. maddesinin uygulanması gerekti i sonucuna varılmaktadır.

Bu itibarla, üst hukuk normlarına ve hukuka uygun bulunan düzenleyici i leme kar ı açılan davanın reddi gerekti i görü üyle Daire kararına katılmıyorum.